

TÜRKİYE’DE ÖZEL TELEVİZYON YAYINCILIĞININ GELİŞİMİ VE MEDYANIN MÜLKİYET YAPISI

Gülşah SARI ¹

ÖZ

Türkiye’de özel yayıncılığa geçişle birlikte radyo ve televizyon alanında yayın yapan çeşitli medya grupları bulunmaktadır. Bu medya grupları yapısal olarak birbirinden farklılık göstermektedir. Türk medyası 1990’lı yılların başından itibaren özelleşmeye bağlı olarak mülkiyet yapısında önemli değişimler geçirmiştir. Medya grupları artık sadece medya alanında değil birçok sektörde faaliyet göstererek karlılığını artırma eğilimi göstermektedir. Özellikle inşaat, maden, bankacılık gibi sektörlerde yoğun faaliyet göstermektedirler. Bununla birlikte basım ve dağıtım işlerinde de bazı medya grupları tekel oluşturmaktadır. Bu durum onları diğer medya gruplarından üstün duruma getirmektedir. Bu çalışmada Türk medyasının sahiplik yapısı medyanın mülkiyet yapısı çerçevesinde ele alınacak, hangi medya gruplarının nasıl bir birleşme gösterdiği incelenecektir. Çalışmada incelemeye Türk medyası gruplarından Doğan Yayın Grubu, Turkuvaz Medya Grubu, Es Medya, Albayrak Grubu, Ciner Grubu, Doğuş Grubu, İhlas Holding, Demirören Grubu alınmıştır.

Anahtar Kelimeler: Medya, mülkiyet yapısı, özel yayıncılık, televizyon yayıncılığı.

¹Yrd. Doç. Dr., Abant İzzet Baysal Üniversitesi, İletişim Fakültesi, Radyo Televizyon ve Sinema Bölümü, gulsah.sari(at)ibu.edu.tr

DEVELOPMENT OF PRIVATE TELEVISION BROADCASTING IN TURKEY AND OWNERSHIP OF PROPERTY

ABSTRACT

There are various media groups broadcasting in the field of radio and television with the transition to private broadcasting in Turkey. These media groups differ structurally from each other. The Turkish media has undergone significant changes in the ownership structure since the early 1990s depending on privatization. Media groups tend to increase their profitability by operating in many sectors, not just in the media. Especially they are active in sectors such as construction, mining and banking. However, in the printing and distribution business, some media groups constitute monopolies. This makes them superior to other media groups. In this study, the ownership structure of the Turkish media will be examined within the framework of the ownership structure of the media, and what kind of merging of media groups will be examined. Doğan Broadcasting Group, Turkuvaz Media Group, Es Medya, Albayrak Group, Ciner Group, Doğu Group, İhlas Holding, Demirören Group were taken from the Turkish media groups for the study.

Keywords: Media, ownership structure, private broadcasting, television broadcasting.

Sarı, Gülşah. “Türkiye’de Özel Televizyon Yayıncılığının Gelişimi ve Medyada Mülkiyet Yapısı”. *ulakbilge* 5. 17 (2018): 2087-2096

Sarı, G. (2017). Türkiye’de Özel Televizyon Yayıncılığının Gelişimi ve Medyada Mülkiyet Yapısı. *ulakbilge*, 5 (18), s.2087-2096.

Giriş

Medya mülkiyetinin yoğunlaşması, bir takım alternatif yapılandırmalar içerebilir. Yatay birleşmeler tek bir aktivite kesimi içinde yoğunlaşmış sahipliği ifade etmektedir. Örneğin gazete yayıncılığı, radyo veya televizyon yayını gibi. Çapraz medya birleşmeleri dikey veya çapraz entegrasyonu veya ikisini birden yansıtmaktadır. 'Dikey birleşme', bir medya ürünü için tedarik zincirindeki farklı aşamalardaki ortak sahipliği ifade etmektedir. Örneğin televizyon programcılığı (üretim) ve televizyon yayıncılığı (dağıtım) gibi. "Çapraz birleşme", farklı medya sektörleri arasında ortak mülkiyet anlamına gelir; Televizyon ve gazeteler, gazete ve radyo gibi. Alınan her biçim bakımından, medya yoğunlaşmaları, medyanın arzının pek çok farklı sahibinin değil, azınlığın hakim olduğu anlamına gelmektedir (Doyle, 2002: 13). 1990 yılından bu yana, yoğun iş fırsatları dalgaları ve hızlı küreselleşme, medya endüstrilerini, Disney, AOLTime Warner, Viacom (CBS'nin sahibi), News Corporation, Bertelsmann, General Electric (NBC'nin sahibi), Sony, AT & T gibi uluslararası kümelenmelerde merkezileştirdi. Bu devler, dünyanın en büyük film stüdyolarına, TV şebekelerine ve müzik şirketlerine ve en önemli kablo kanallarının, kablolu sistemler, dergiler, büyük pazar TV istasyonları ve kitap yayıncılarının önemli bir bölümüne sahiptir. Şu anda medya endüstrisine hakim olan dokuz devin, General Electric hariç hepsi medyada yoğun bir biçimde toplanmış ve hem içerik üreten hem de dağıtan olarak önemli yere sahiptirler. Disney, AOL Time Warner, Viacom ve News Corporation-filmler, kitaplar, dergiler, gazeteler, TV programları, müzik, video, oyuncak ve tema parkları üretir; Yayıncılık ve kablo sahipliği, perakende mağazalar ve sinema zincirleri aracılığıyla kapsamlı dağıtım imkanlarına sahiptirler. (Herman ve Chomsky, 2008: 13). Bu durumun bazı artıları da bulunmaktadır. Daha geniş kaynaklarla medyanın sağlanması için daha geniş ve daha zengin pazarlar, küçük pazarlardan daha fazla çıktı üretme gücüne sahip olabilmektedir. Bu durum Avrupa'daki mevcut medya sahipliği kalıplarına açıkça yansımaktadır. Fransa, Almanya, İspanya ve İtalya gibi daha büyük ve zengin üye devletler, İrlanda, Portekiz ve Yunanistan gibi daha küçük ya da fakir üye devletlerden daha büyük sayıda tedarikçi ve daha fazla çeşitlilikte medya çıktısı üretebilir ve destekleyebilmektedir (Doyle, 2002: 16).

Türkiye'de TRT'nin yayın tekelinin sona erip özel yayıncılığının başlamasıyla birlikte medya patronlarının doğmasına ve yukarıda bahsedilen yatay, dikey, çapraz birleşmeleri meydana getirmiştir. Kuyucu'nun da belirttiği gibi 1990'lı yıllarda başlayan medyanın holdingleşme süreci Türk medyasında çapraz medya sahipliğini tetiklemiş ve çapraz medya sahipliğinin artmasına neden olmuştur (Kuyucu, 2013: 152). Bu çalışmada Türk medyasının sahiplik yapısı medyanın mülkiyet yapısı çerçevesinde ele alınmış olup, hangi medya gruplarının nasıl bir

birleşme gösterdiği incelenmiştir. Çalışmada incelemeye Türk medyası gruplarından Doğan Yayın Grubu, Turkuvaz Medya Grubu, Es Medya, Albayrak Grubu, Ciner Grubu, Doğuş Grubu, İhlas Holding, Demirören Grubu alınmıştır.

Türkiye’de Özel Televizyon Yayıncılığının Gelişimi

Türkiye’de televizyon ve radyo yayıncılığında TRT tekelinin sona ermesi 1990’lı yıllarla birlikte olmuştur. Aziz’in belirttiği gibi TRT yayın tekelinin, Türkçe televizyon yayınlarıyla delinmesi 1990 yılında Magic Box şirketinin uydu yolu ile Lihtenstein’den Star 1 adlı televizyon kanalını başlatması ile olmuştur. Kanalin ismi daha sonrasında “İnter Star” ve “Star” olarak değişmiştir (Aziz, 2010: 154).

TRT tekelinin kırıldığı ve özel yayıncılığın başladığı bu dönem anayasaya aykırı bir dönemdi. Star 1 kanalının yayına başladığı yılda anayasanın ilgili 133. Maddesi şöyleydi: “*Radyo ve televizyon istasyonları, ancak Devlet eli ile kurulur ve idareleri tarafsız bir kamu tüzelkişiliği halinde düzenlenir*”.² Anayasanın ilgili maddesine göre Star 1’in yayını yasal değildi. Tekinalp’in ifade ettiği gibi bu dönemde Cumhurbaşkanı olan ve bu girişimleri perde arkasından destekleyen Turgut Özal, ABD gezisi sırasında, yurtdışından Türkiye’ye yapılacak Türkçe televizyon yayınlarının yasal bir sakıncası olduğunu sanmadığı şeklinde bir açıklama yapmıştır. Bu durumda ilk ticari televizyon kanalına, yasalar aykırı olsa da, devletin en üst noktasından izin çıkmış oluyordu (Tekinalp, 2011: 265). Star 1, 1991 yılı sonunda adının değişmesiyle İnter Star adını alır. Kanalin sahibi Uzan ailesi uydudan kiraladığı ikinci kanalı olan Teleon’un 8 Ocak 1992 tarihinden itibaren test yayınlarına başlar. Teleon daha sonra, Kral TV adında müzik kanalı olarak yayın hayatına devam etmiştir (Özçağlayan, 2000: 46).

Özel televizyon yayıncılığında yaşanan gelişmeler üzerine yasal çalışmalar da başlamıştır. Anayasanın özel yayıncılığa izin vermeyen 133. Maddesi mecliste alınan bir kararla 8 Temmuz 1993’te değiştirilmiştir (Aziz, 2010: 155). 1993’te değiştirilen anayasanın 133. maddesi “*Radyo ve televizyon istasyonları kurmak ve işletmek kanunla düzenlenecek şartlar çerçevesinde serbesttir*”.³ şeklinde düzenlenmiştir. Tekinalp’in belirttiği gibi anayasanın değişen bu maddesi ile 1927 yılından bu yana radyo ve televizyonlar üzerinde tekel kuran TRT tekel kaldırılmış, özel televizyonlara yasal kapı açılmıştır (Tekinalp, 2011: 272).

² Ayrıntılı bilgi için bkz. <http://www.adalet.gov.tr/duyurular/2011/eylul/anayasalar/1982ilkson.pdf> Erişim tarihi: 14.12.2017.

³ Ayrıntılı bilgi için bkz. <https://www.tbmm.gov.tr/anayasa/anayasa82.htm> Erişim tarihi: 14.12.2017.

Türkiye’de Medyanın Mülkiyet Yapısı

Türkiye’de özel yayıncılığa geçişle birlikte radyo ve televizyon alanında yayın yapan çeşitli medya grupları bulunmaktadır. Bu medya grupları yapısal olarak birbirinden farklılık göstermektedir. Bay’a göre bu farklılığın sebebi sadece teknoloji ve parasal güçle ilgili olmayıp Türkiye medyasının genel yapısı gibi, özel radyo ve televizyon kuruluşlarının güçlü sermayelerin, farklı cemaatlerin ve kimi siyasi partilerin elinde bulunmasıdır (Bay, 2007: 84-85). Türkiye’de de dünyadaki örneklerine benzer şekilde medya devleri oluşmuştur. Özelleştirmenin bir sonucu olarak, yayıncılık ve telekomünikasyon alanında çapraz medya sahibi olan holdingler, aileye ait basılı yayıncılar olarak medya firmalarının geleneksel modeli yerine geçmiştir. 1990’lı yılların ikinci yarısında, kablosuz, kablosuz telekomünikasyon, özel yayıncılık ve basılı medya çapraz sahipliikle daha yoğunlaşmıştır. Benzer şekilde, 1990’ların sonu ve 2000’lerin başında ticarileşme holdingleşmeye dönüşmüştür. Bir avuç holding, endüstriye hükmetmek için basın mecralarını pekiştirmeye başladı ve bu durum 2001’den sonra da devam etmiştir (Beyazıt, 2016: 390). Kuyucu’nun da ifade ettiği gibi 2000’ler medya grupları için çapraz medya yatırımlarının arttığı, dikey ve yatay yatırımlar yapılarak holdingleşme süreçlerine devam ettikleri yıllar olmuştur. Bu yıllar boyunca medya patronları radyo, televizyon, dergi, kitap yayıncılığı, internet gibi farklı endüstrilere yatırım yapmış ve bu yatırımları sonucunda medya yatırımlarını tek bir çatı altında birleştirmişlerdir (Kuyucu, 2013: 154).

2017 yılı itibariyle Türkiye’de faaliyet gösteren medya grupları şunlardır: Doğan Yayın Grubu, Turkuvaz Medya Grubu, Es Medya, Albayrak Grubu, Ciner Grubu, Doğuş Grubu, İhlas Holding, Demirören Grubu’dur.

1997 yılında kurulan ve Türkiye’nin en büyük medya devlerinin başında gelen Doğan Yayın Grubu’nun faaliyet alanları arasında; medya, enerji, perakende, sanayi, gayrimenkul ve motorlu araçlar pazarlama, finansal hizmetler ve turizm sektörleri bulunmaktadır. Medya alanında Doğan Holding’e ait yazılı ve görsel-ışitsel medya ile online platformlar şunlardır: Gazete alanında Hürriyet, Posta, Fanatik, Hürriyet Daily News; dergi ve kitap yayıncılığında Doğan Burda Dergi ile Doğan Egmont; Basım, Dağıtım ve Dış Ticarete Doğan Dağıtım, Doğan Printing Center ve Doğan Media International; Haber Ajansı Doğan Haber Ajansı (DHA)’dır. Görsel ve İşitsel Medya alanında Kanal D ve CNN Türk, Radyo D, Slow Türk, CNN Türk Radyo, D Productions, Doğan Music Company (DMC), Dijital Platform olarak D Smart, Avrupa görsel işitsel medya faaliyetleri arasında Kanal D Romanya ve Euro D bulunmaktadır. Online platformlar arasında hurriyet.com.tr, MedyaNet, hurriyetemlak.com, hurriyetoto.com bulunmaktadır. Doğan Holding’in medya

dışında enerji, motorlu araçlar, finans, turizm sektörlerinde faaliyet alanları⁴ bulunmaktadır.

1951 yılında kurulan Doğu Grubu, medya sektörünün yanında tıpkı Doğan Grubu gibi çeşitli sektörlerde faaliyet göstermektedir. Grubun faaliyet gösterdiği sektörler⁵: otomotiv, inşaat, Doğu Turizm Grubu, Doğu Yayın Grubu, gayrimenkul, enerji, yeme içme, Doğu Perakende Grubu ve yeni yatırımlar yer almaktadır. Perakende sektöründe 11 marka, 18 mağaza ve 100’ü aşkın satış noktası bulunmaktadır. Son olarak grubun medya sektöründe televizyon kanalları: NTV, Star, NTV Spor, Kral TV, Kral Pop TV, Euro Star; radyo kanalları: NTV Radyo, Kral World Radyo, Kral Fm, Kral Pop Radyo; internet platformları: NTV, ntvspor.net, NTV Para, Vogue Türkiye, GQ, Traveller; dergiler arasında Vogue Türkiye, GQ, Traveller, Robb Report bulunmaktadır.

1978 yılında kurulan Ciner Grubu diğer medya grupları gibi yayın dışında çeşitli faaliyetleri bünyesinde barındırmaktadır. Ciner grubunun faaliyet alanları⁶ arasında enerji ve madencilik, cam ve kimyasallar, medya, denizcilik ve turizm bulunmaktadır. Enerji ve madencilik alanında linyit madeni çıkaran termik santrali, yer altı ve yer üstü madenlerden linyit kömürü çıkaran termik santral, sahip olduğu bakır madenlerinden maden çıkarıp üretim ve satışını yapan bir şirket, sahip olduğu madenden asfaltit kömürü çıkaran elektrik enerjisi üretim ve satışını yapan bir şirket, elektrik enerjisinin toptan satış, ihracat ve ithalatını yapan iki şirket yer almaktadır. Cam ve kimyasallar alanında soda külü üretim ve satışını yapan bir şirket, doğal soda külü üretimi yapan bir firma, sahip olduğu maden rezervlerini işleyerek soda külü üretim ve satışını yapan bir firma, uluslararası standartta cam ambalaj ürünleri sağlayan bir firması bulunmaktadır. Denizcilik alanında çeşitli isimlerde şirketleri

⁴ Doğan Enerji, D&R, Çelik Halat, Ditaş, MİLPA, Suzuki Motorlu Araçlar Pazarlama A.Ş., Trend Motosiklet ve Glokal Motorlu Araçlar; Finansal Hizmetlerde DD Finansman, Doğan Faktoring, Doğan Oranik, Öncü Girişim Sermayesi; Turizmde Mİlta Turizm İşletmeleri. Ayrıntılı bilgi için Bkz. <http://www.doganholding.com.tr/is-alanlari/> Erişim tarihi: 25.06.2017.

⁵ Doğu Turizm Grubu, Doğu Yayın Grubu, Doğu Perakende Grubu, Doğu Otomotiv, Doğu İnşaat, D Resorts, Mytha Hotel Anthology, Aldrovandi Villa Borghese (Roma), Argos in Cappadocia, Capri Palace, D Maris Bay, Il Riccio Beach House, Villa Dubrovnik (Dubrovnik), Villa Magna (Madrid), Park Hyatt İstanbul, Grand Hyatt, Soho House, Antur Turizm, Doğu Gayrimenkul, Doğu GYO, Doğu Enerji, Dream restoranları, Borsa Restoran, Adile Sultan Sarayı, Capricorn Sea Food, Coya, Crate Café, 29 Çubuklu, Dream Akademi, Da Mario Ristorante, Delimonti, Fenix, Gina, Go Mongo, Günaydın Restoran, Foodist Catering, İstanbul Modern, Kebapçı Etiler, Kitchenette, Lacivert Bar, Sait, Sele, 29 Ulus, DGSK, Doğu Müşteri Sistemleri, Doğu Teknoloji, n11.com, puhu TV, Zingat. Ayrıntılı bilgi için Bkz. <https://www.dogusgrubu.com.tr/> Erişim tarihi: 25.06.2017.

⁶ Park Termik, Silopi Elektrik, Eti Soda, Ciner Resources LP, Kazan Soda Elektrik, Park Cam, Ciner Denizcilik, Ciner Gemi, Park Denizcilik, Ciner Hava Taşımacılığı, Havaş Turizm, LaresPark Hotel, Denmar Depoculuk, Park Sigorta Ayrıntılı bilgi için Bkz. <http://www.cinergroup.com.tr/medya> Erişim tarihi: 29.06.2017.

yer alırken turizm ve diğer faaliyet alanında da firmaları bulunmaktadır. Son olarak grubun medya alanında Show TV, Habertürk TV, Bloomberg HT adında üç televizyon kanalı, Habertürk Gazetesi, Habertürk Matbaacılık, C Yapım Filmcilik yer almaktadır.

Türkiye'nin önde gelen medya gruplarından olan Turkuvaz Medya Grubu'nun yazılı, görsel-işitsel ve online platformları arasında Sabah, Fotomaç, Takvim, Yeni Asır, Sabah Avrupa, Sabah USA, İşte İnsan, Sabah Emlak, Sabah Sarı Sayfalar, Cafe Ruj, teknokulis, ATV, A Haber, Minika TV, ATV Avrupa, Yeni Asır TV, othaber, yeniasirilan.com, Turkuvaz Mobil Medya, Art Home, Sofra, Forbes, Şamdan, Cosmopolitan, Para, Global Enerji, House Beautiful, Turkuvaz Kitap, Radyo Turkuaz, Turkuvaz Matbaacılık, Bazaar, Cosmopolitan Bride, Aktüel, Bebeğim, Esquire, Cosmo Girl, Abone Turkuvaz bulunmaktadır.⁷

1952 yılında inşaat alanında faaliyetlerine başlayan medya sektöründeki gruplardan Albayrak Grubu sanayi, lojistik, hizmet ve medya sektörlerinde⁸ faaliyet göstermektedir. Sanayi sektöründe bir traktör ve motor fabrikası, makine sektöründe üretim yapan bir firması, 1937 yılında Sümerbank tarafından kurulan ve 1997 yılında Albayrak grubu tarafından satın alınan bir tekstil fabrikası, kağıt ve karton üretiminde bir firması yer almaktadır. Lojistik sektöründe iki limanı, Araç Kiralama ve Personel Taşımacılığı yapmaktadır. Hizmet sektöründe bilgisayar ticaret ve destek hizmetleri için bir firma, personel hizmetlerinde Türkiye'nin çeşitli kentlerinde doğalgaz, su ve elektrik sayacı okuma, abonelik, açma-kapama işlemleri yapan üç firma, turizm sektöründe bir de oteli bulunmaktadır. Grubun medya sektöründe Yeni Şafak gazetesi; TVnet ve Tempo TV; dergi olarak Derin Tarih, Lokma, Nihayet, Derin Ekonomi, Cins, Gerçek Hayat, Kırmızı Beyaz, Skyroad, Bilge Çocuk, Bilge Minik; internet yayıncılığında Piri Medya; reklam ve pazarlamada Reklam Piri, Arkitekt; medya dağıtımda Birlikte Dağıtım bulunmaktadır.

1970 yılında Türkiye gazetesi ile faaliyetlerine başlayan İhlas Holding'in faaliyet alanları⁹ arasında inşaat ve gayrimenkul, üretim ve ticaret, sağlık ve eğitim,

⁷ Ayrıntılı bilgi için Bkz. <http://www.turkuvazyayin.com.tr/> Erişim tarihi: 25.06.2017.

⁸ Tümosan Traktör ve Motor Fabrikası, Kademe Atık, Ereğli Entegre Tekstil Fabrikası, Varaka Kağıt, Trabzon Limanı, Mogadishu Limanı, Albil Merkezi Hizmetler, Yeşil Adamlar Atık Yönetimi, TEDAŞ, İSKİ, İGDAŞ, Birun Kümbet Dağ Evi. Ayrıntılı bilgi için Bkz. www.albayrak.com.tr Erişim tarihi: 29.06.2017.

⁹ İhlas İnşaat Holding, İhlas Gayrimenkul Proje Geliştirme, Armutlu Tatil ve Turizm İşletmeleri, Kuzuluk Kaplıca İnşaat, İstanbul Gaziosmanpaşa Kentsel Dönüşüm Projesi, İhlas Pazarlama, İhlas Ev Aletleri, Bisan Bisiklet, Moped, KPT Lojistik, Şıfa yemek, Türkiye Hastanesi, İhlas Eğitim Kurumları. Ayrıntılı bilgi için Bkz. <http://www.ihlas.com.tr/> Erişim tarihi: 29.06.2017.

medya ve iletişim bulunmaktadır. Medya ve iletişim sektöründe İhlas Yayın Holding, TGRT Haber, TGRT FM, Türkiye Gazetesi, İhlas Haber Ajansı (İHA), İhlas Medya Planlama ve Satın Alma ve dijital platformlar olarak Türkiye Gazetesi, TGRT Haber, İHA, NetGazete, ihlassondakika.com, mavikadin.com, yemekzevki.com.tr yer almaktadır.

1956 yılında Oto Kolaylık şirketiyle faaliyetlerine başlayan Demirören Holding’in faaliyet alanları¹⁰ arasında enerji, sanayi, turizm, AVM işletmeciliği, konut projesi yatırımları, liman işletmeciliği, inşaat, medya, e-ticaret ve eğitim yer almaktadır. Holdingin medya sektöründe Milliyet ve Vatan gazeteleri, milliyet.com.tr, gazetevatan.com, Milliyet TV, skorer.com, Uzman Para finans sitesi ve PembeNar internet sitesi bulunmaktadır.

Türk medyasında büyük gruplardan biri olan Es Medya’nın 3 ulusal gazetesi, 3 TV kanalı, 2 dergisi, 2 radyo istasyonu ve web portalı bulunmaktadır. Bunlar: Akşam, Güneş ve Star gazeteleri; 24 TV, 360 TV, TV 4, Alem FM ve Lig Radyo, Alem ve Platin dergileri, ES Medya Digital ve Star Matbaacılıktır.

Yukarıdaki medya şirketlerinin sahiplik yapılarından da görüldüğü üzere medya şirketleri sadece kitle iletişim araçlarının değil inşaat, eğitim, enerji, turizm, denizcilik gibi alanlarda faaliyet gösterdiği görülmektedir. Medya patronlarının bu denli farklı sektörlerin yanında medyayı da ellerinde bulundurmalarının çeşitli sebepleri bulunmaktadır. Tekinalp’e göre bu sebepler arasında patronların medyayı kendilerine ait diğer sektörlerin reklam aracı olarak kullanması ve medyayı rekabet halindeki diğer sektörlerle mücadele aracı olarak kullanabilmeleridir (Tekinalp, 2011: 276).

Sonuç

Bu çalışmada özel yayıncılığa geçişle birlikte Türk televizyonculuğundaki medya sahipliği, medya devlerinin sahiplik yapısı incelenmiştir. İncelemeye esas alınan medya devleri Doğan Yayın Grubu, Turkuvaz Medya Grubu, Es Medya, Albayrak Grubu, Ciner Grubu, Doğuş Grubu, İhlas Holding, Demirören Grubu’dur.

Türk televizyonculuğu 1990 yılında Star 1 televizyonunun yayın hayatına başlamasıyla bir dönüşüm geçirmiştir. TRT’nin yayın tekeli kırılmış ve özel

¹⁰ Milangaz, OtoMilangaz, mOil, Demirören Ağır Metal, Parsat Piston, MS Motor Servis, D-Mermer, Kemer Country, Kemer Country Club, Kemer Country Hotel, Demirören İstiklal Palas, Ldya Flats, Seyhan Park Evleri, Zeyfort ve Dolfen İşkelesi, Lidya Yapı, Ata Eğitim Kurumları, milliyetemlak.com. Ayrıntılı bilgi için Bkz. <http://www.demiroren.com.tr/tr/sektorler/> Erişim tarihi: 29.06.2017.

televizyonlar hızla çoğalmıştır. Türk medyası 1990'lı yılların başından itibaren özelleşmeye bağlı olarak mülkiyet yapısında önemli değişimler geçirmiştir. Medya grupları artık sadece medya alanında değil birçok sektörde faaliyet göstererek karlılığını artırma eğilimi göstermektedir. Özellikle inşaat, maden, bankacılık gibi sektörlerde yoğun faaliyet göstermektedirler. Medya devleri medya dışında sahip oldukları sektörlerde ait firmaların reklamlarını sahip oldukları kitle iletişim araçlarıyla ücretsiz olarak reklamını yapabilmektedir. Bununla birlikte basım ve dağıtım işlerinde de bazı medya grupları tekel oluşturmaktadır. Bu durum onları diğer medya gruplarından üstün duruma getirmektedir. Örneğin Doğan grubunun sahip olduğu matbaa ve dağıtım ağı şirkete dışarıdan bu hizmetleri almasına gerek bırakmazken bu hizmetleri almak durumunda kalan medya grupları karşısında pazarda öne çıkarmaktadır.

KAYNAKLAR

- Aziz, A. (2010). *İletişime Giriş*, İstanbul: Hiperkink.
- Bay, N. (2007). *Radio ve Televizyon Yayıncılığı*, İstanbul: Nüve Kültür Merkezi.
- Beyazıt, Hüseyin K. (2016). *Who Owns The World's Media: Media Concentration And Ownership Around The World*, Eli M. Noam (Ed.), USA: Oxford University Press, p. 387-418
- Doyle, G. (2002). *Media Ownership: The Economics And Politics of Convergence And Concentration in The UK and European Media*, Great Britain: Sage Publication.
- Ergül, H. (2000). *Televizyon Haberlerinin Magazinelleşmesi*, İstanbul: İletişim.
- Herman, Edward S., Chomsky, N. (2008). *Manufacturing Consent: The Political Economy of The Mass Media*, New York: Pantheon Books.
- Kuyucu, M. (2013). Türkiye'de Çapraz Medya Sahipliği: Medya Ekonomisine Olumsuz Etkileri ve Bu Etkilerin Önlenmesine Yönelik Öneriler, *Selçuk İletişim*, 8, 1, s.144-163.
- Özçağlayan, M. (2000). Türkiye'de Televizyon Yayıncılığının Gelişimi, *Selçuk İletişim*, 1,2, s.41-52.

Tekinalp, Ş. (2011). *Camera Obscura’dan Synopticon’a Karşılaştırmalı Radyo ve Televizyon*, İstanbul: Beta.

<https://www.dogusgrubu.com.tr/> Erişim tarihi: 25.06.2017.

<http://www.doganholding.com.tr/is-alanlari/> Erişim tarihi: 25.06.2017.

<http://www.turkuvazyayin.com.tr/> Erişim tarihi: 25.06.2017.

<http://www.cinergroup.com.tr/medya> Erişim tarihi: 29.06.2017.

<http://www.demioren.com.tr/tr/sektorler/> Erişim tarihi: 29.06.2017.

<http://www.ihlas.com.tr/> Erişim tarihi: 29.06.2017.

<http://www.demioren.com.tr/tr/sektorler/> Erişim tarihi: 29.06.2017.

<http://www.adalet.gov.tr/duyurular/2011/eylul/anayasalar/1982ilkson.pdf>
Erişim tarihi: 14.12.2017.